

Dr hab. Jan Kotula

Katowice 21.01.2020 r.

Akademia Muzyczna

im. Karola Szymanowskiego

w Katowicach

---

**Recenzja w postępowaniu w sprawie nadania stopnia  
doktora habilitowanego dr. Krzysztofowi Firlusowi  
w dziedzinie sztuki w dyscyplinie artystycznej sztuki muzyczne**

**Zlecniodawca recenzji** - Akademia Muzyczna im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie, na podstawie pisma Rady do Spraw Dyscypliny – Sztuki Muzyczne z dnia 24 listopada 2020 roku, informującego mnie o powołaniu na recenzenta w postępowaniu habilitacyjnym **dr. Krzysztofa Firlusa**. Zlecenie podjęte na podstawie uchwały Nr 87/2020 Rady do Spraw Dyscypliny – Sztuki Muzyczne z dnia 23 listopada br., powołującej Komisję Habilitacyjną w celu przeprowadzenia w/w postępowania habilitacyjnego.

**Podstawowe dane o Habilitancie**

Habilitant dr Krzysztof Firlus jest absolwentem Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w dwóch specjalnościach - „gra na kontrabasie” i „gra na violi da gamba”. Oba kierunki ukończył z wyróżnieniem, a sztukę gry na violi da gamba doskonał w trakcie studiów podyplomowych w renomowanym ośrodku akademickim w Salzburgu. Powyższe informacje podkreślają wszechstronny zakres jego zainteresowań w obszarze sztuk muzycznych, które rozwija w sposób zawodowy na stanowisku dydaktyczno-naukowym w Akademii Muzycznej im. K. Pendereckiego w Krakowie (klasa kontrabasu) oraz dydaktycznym (klasa violi da gamba) w Akademii Muzycznej im. K. Szymanowskiego w Katowicach. Działalność artystyczną Habilitanta w charakterze kontrabasisty wspiera stałe zatrudnienie na stanowisku solisty Narodowej Orkiestry Symfonicznej Polskiego Radia w Katowicach. W 2017 roku, decyzją Rady Wydziału Instrumentalnego w Akademii Muzycznej

w Krakowie uzyskał on tytuł doktora sztuki za rozprawę pt.: „Różnorodność strukturalna, stylistyczna i ekspresyjna w sonacie kontrabasowej drugiej połowy XX wieku w kontekście interpretacji i doboru środków wykonawczych na przykładzie kompozycji F. Hertla, M. Weinberga i F. Proto”.

### **Ocena Autoreferatu**

Dr Krzysztof Firlus w przedstawionym autoreferacie ukazuje swoją drogę rozwoju osobowości artystycznej, która początkowo związana wyłącznie z kontrabasem rozszczepiła się na inne medium wykonawcze, jakim jest viola da gamba. Będąca niejako protoplastą pierwotnie wybranego instrumentu viola, stała się bez wątpienia dominantą osobistych aspiracji twórczych Habilitanta, niemniej jednak niesłabnąca miłość do kontrbasu stwarza niezmiennie fascynujące pole materializowania się idei uniwersalizmu artystycznego zarówno w aspektach wykonawczych jak i twórczych. Doświadczenia płynące z prowadzenia bogatej, niczym nieskrępowanej działalności w odmiennych obszarach estetyki stylistycznej niewątpliwie ubogacają sferę ideową młodego naukowca, który w ten sposób staje się ekspertem w obszarze reprezentowanych przez siebie dyscyplin. Obszerłą część Autoreferatu stanowi opis wskazanego przez Habilitanta dokonania artystycznego będącego podstawą niniejszego postępowania zgodnie z art. 219 ust. 1 pkt. 2 Ustawy. Słusznie zamieszczone liczne recenzje stają się niejako głosem adresatów, odbiorców niniejszej publikacji i zarazem wytrawnych specjalistów nurtu muzyki dawnej, a ich opinie jednoznacznie podkreślają celowość podejmowanych przez Habilitanta starań na niwie artystycznej ukazując także jego wysoką wartość w aspektach naukowych. Przedstawianie w dalszej części Autoreferatu dotychczasowych dokonań dydaktycznych dopełnia całokształt sylwetki artysty, który w przestrzeni naukowo-dydaktycznej posiada niemałe kompetencje do prowadzenia samodzielnej działalności.

Mając na uwadze powyższe, moja ocena Autoreferatu jest wysoce pozytywna.

### Ocena dzieła artystycznego

Przedstawione do oceny przez Habilitanta dr. Krzysztofa Firlusa osiągnięcie artystyczne - płyta pt. „C.F. Abel – Sonatas from the Maltzan Collection”, znana również pod polskim tytułem „C.F. Abel – Sonaty z księgozbioru rodziny Maltzanów”, wydana przez firmę fonograficzną DUX pod numerem 1564 w 2019 roku, przedstawia autorskie opracowanie utworów Carla Friedricha Abela według następującej kolejności:

**Sonata G-dur** na violę da gamba & b.c. A2:72\*\* 1. Moderato 2. Adagio 3. Rondeau

**Sonata D-dur** na violę da gamba & b.c. A2:75\* 4. Un poco Vivace 5. Adagio 6. Vivace

**Sonata g-moll** na violę da gamba & b.c. A2:56A\* 7. Allegro 8. Adagio 9. Tempo di Minuet

**Sonata G-dur** na violę da gamba & b.c. A2:68A\* 10. Moderato 11. Adagio 12. Tempo di Menuet

**Sonata a-moll** na violę da gamba & b.c. A2:57A\* 13. Allegro 14. Adagio 15. Allegro

**Sonata a-moll** na violę da gamba & b.c. A2:50A\*\* 16. Allegro 17. Adagio 18. Allegro.

Habilitantowi towarzyszą artyści: Anna Firlus – klawesyn, pianoforte\* oraz Tomasz Pokrzywiński – wiolonczela barokowa\*\* .

Niniejsza publikacja artystyczna w postaci albumu fonograficznego jest niezmiernie interesującym materiałem rozważań naukowych dotyczących aspektów wykonawstwa historycznego za pomocą oryginalnego medium wykonawczego o wyraźnej proveniencji barokowej, na tle krystalizującego się stylu wczesnego klasycyzmu. Wykonawcy niezwykle umiejętnie prowadzą narrację muzyczną, która wypełniona blaskiem brzmienia poszczególnych instrumentów, spaja się w homogeniczną warstwę kreacji walorów artystycznych. Zastosowany wybór sonat, zróżnicowanych tonalnie i wyrazowo, przykuwa uwagę słuchacza niemal od pierwszej nuty. Odbiorcy, którzy nie na co dzień obcuja z muzyką dawną, mają sposobność docenienia uroku brzmień odległej epoki oraz rozsmakowania się w wyrafinowanych frazach charakterystycznej stylistyki. Dzieje się to za sprawą szczególnej wrażliwości artystycznej wykonawców, którzy w naturalny sposób

potrafią pochylić się nad każdym pojedynczym dźwiękiem, aby nadać frazom wysublimowany, pełen wdzięku kształt.

Na uwagę zasługuje fakt zróżnicowanego instrumentarium podczas realizacji *basso continuo*. Zabieg ten nie tylko urozmaica całą płytę, ale jest doskonałym przykładem panującej praktyki w tamtym czasie, kiedy kompozytorzy tzw. muzyki dawnej pozostawiali pewną dowolność w wyborze instrumentarium partii basowej. Moją szczególną uwagę zwróciły te sonaty, wykonywane z towarzyszeniem *pianoforte*, gdzie aspekty artykulacyjne perfekcyjnie jednoczyły narrację wyrazową artystów, a mniejsze wybrzmienie *basso continuo* ukazało najdrobniejsze niuanse maestrii wykonawczej.

Niewątpliwą wartością jest premierowość wydawnictwa, w którym interpretacyjna warstwa wypływa wprost z wytrawnego znawstwa charakterystyki ścierających się stylów wczesnego klasycyzmu, galant, Empfindsamer czy Sturm und Drang. Niniejsza płyta oprócz oczywistej wartości artystycznej jest zarazem cennym źródłem wiedzy dotyczącym cech stylu kompozytorskiego Carla Friedricha Abela, ukazującym wyraźnie charakterystykę stosowanych przez niego środków wyrazu artystycznego – informacji szalenie interesujących nie tylko dla praktykujących gambistów, śledzących wszelkie nowości fonograficzne krytyków muzycznych, ale także dla wytrawnych melomanów, których w ostatnim czasie znacznie przybyło. Dzieje się to za sprawą swoistego renesansu wykonawstwa historycznego w naszym kraju.

Po dokładnym zapoznaniu się z przedstawionym przez Habilitanta dziełem artystycznym należy jednoznacznie stwierdzić, iż mamy do czynienia nie tylko ze świetnym instrumentalistą prezentującym mistrzowskie interpretacje dzieł nurtu muzyki dawnej, ale przede wszystkim z dojrzałym i w pełni świadomym artystą. Podejmuje on szczególny trud badawczy, polegający na adaptacji dzieł nieznanych, co niewątpliwie umacnia i buduje obecny poziom wiedzy w tym zakresie. Taka działalność przybliży dzisiejszej nauce wiele cennych informacji dających głębsze wyobrażenie o aspektach wykonawstwa historycznego w świetle twórczości uznanych, aczkolwiek „niezbadanych” do końca, autorytetów minionych epok.

Niniejsze osiągnięcie artystyczne oceniam z największym uznaniem.

### **Ocena osiągnięć artystycznych**

Działalność estradowa habilitanta jawi się jako konsekwencja jego postawy twórczej w dziedzinie sztuk muzycznych, nacechowanej indywidualną koncepcją artystyczną. Jej dualistyczna forma zasługuje na wyjątkowe uznanie, a osiągnięcia poszczególnych dyscyplin świadczą o ponadprzeciętnej osobowości w wymiarze artystycznym kandydata. Piastowanie pozycji muzyka solisty Narodowej Orkiestry Symfonicznej Polskiego Radia stanowi wyznacznik poziomu, jaki osiągnął Habilitant w zakresie sztuki gry na kontrabasie. Jego kompetencje są stale podnoszone przez aktywne podejmowanie kolejnych wyzwań na niwie działalności nie tylko orkiestrowej, ale także solistycznej i kameralnej. Nazwiska wybitnych artystów światowego formatu, z którymi Habilitant miał okazję współpracować głównie dzięki pracy w znakomitej orkiestrze, podkreślają międzynarodowy wymiar jego pracy twórczej. Podobnie Jego działalność w charakterze gambisty jest również wielowątkowa, nieograniczająca się do jednego typu wykonawstwa. Tu także znajdziemy nazwiska wytrawnych artystów, z których warto wymienić: Vittorio Ghielmiego, Mark'a Caudle'a, Vincenta Dumestre, Christopa Rademanna, Vaclava Luxa, Paula Esswooda, Stefana Temmingha, Marka Toporowskiego, Marcina Świątkiewicza, Aline Zylberajch, Martynę Pastuszkę, Zefirę Valovą, Mahana Esfahaniego, Aapo Häkkinena, Jana Cižmara. Po stronie znaczących osiągnięć tej specjalności znajdziemy premierowe wydawnictwa fonograficzne, które stanowią ukoronowanie działalności w zakresie sztuki gry na *violi da gamba*, a entuzjastyczne głosy krytyki muzycznej nie pozostawiają cienia wątpliwości, iż mamy do czynienia z artystą o ugruntowanej pozycji. W moim odczuciu znakomity poziom instrumentalny osiągnięty przez Krzysztofa Firlusa w tak krótkim czasie, stanowi doskonały przykład szczerej fascynacji muzyką historyczną, która absolutnie stała się polem realizacji najgłębszych potrzeb duchowych Habilitanta, a zarazem popisem ogromnego talentu instrumentalnego.

Osiągnięcia Habilitanta stanowią znaczny wkład w rozwój reprezentowanych przez niego dyscyplin artystycznych. Jego dorobek artystyczny przyjmuję z uznaniem.

### **Ocena osiągnięć naukowo-dydaktycznych**

Obraz sylwetki artystycznej Habilitanta uzupełnia jego działalność naukowo-dydaktyczna, w której także nie brakuje sukcesów. Jest to obszar materializowania się idei twórczych, ściśle związanych z techniką wykonawczą, gdzie zdobywane empirycznie doświadczenie poparte poszukiwaniem rozwiązań sfery realizacyjnej, stanowi nieocenioną bazę wiedzy ambitnego pedagoga naukowca. Takim nauczycielem akademickim z pewnością jest Krzysztof Firlus, którego postawa artystyczna jest wzorem do naśladowania przez adeptów sztuki instrumentalnej. Jego wykłady i prelekcje dotyczące aspektów wykonawczych stoją zawsze na wysokim poziomie merytorycznym i spotykają się z bardzo dobrym przyjęciem. Warto wspomnieć także o publikacji w czasopiśmie prestiżowego wydawnictwa PWM – *Scala*. Na podkreślenie zasługują osiągnięte sukcesy prowadzonych przez niego studentów, którzy zdobywając pracę w zawodzie mogą swobodnie rozwijać swoje muzyczne aspiracje.

Z artystycznego portfolio Habilitanta wynika, iż pewne dysproporcje ilościowe osiągnięć poszczególnych sfer działalności w odniesieniu do tradycyjnego pojmowania zakresu dokonań w obszarze dydaktyki, są podyktowane ogromnym zaangażowaniem w działalność koncertową oraz naukową, co z pewnością dobrze rokuje na przyszłość, i w tym zakresie jestem o tę przyszłość spokojny.

Dorobek naukowo-dydaktyczny przyjmuję

### **Konkluzja**

Po zapoznaniu się z całokształtem działalności w sferze sztuk muzycznych uznaję, że dorobek pana dr. Krzysztofa Firlusa spełnia wymogi art. 219 ust.1 pkt 2 ustawy z dn. 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2020 r. poz. 85, z późn. zm.). Osiągnięcia Pana dr. Krzysztofa Firlusa przyjmuję.